

veranderen, zoo volg zorg en oplettendheid als hij was. De jongen lijken opvallend op het wijfje, vliegen snel van boom tot boom en weten zich uitstekend te verbergen, misschien staat dit wel in verband met de in 't oog vallende kleur. Hun geluid heb ik niet gehoord.

In verband met zijn moorddadige gewoonte, houdt de Klauwier er voorraadschuren op na en dientengevolge ging ik den omtrek van het nest afzoeken. Nu staan de duindorens, voor een tiental jaren hier zoo veelvuldig voorkomende, op 't punt te verdwijnen. Waar men vroeger ontelbare, dicht aaneengesloten struiken zag, waaronder niet weinige meer dan manshoogte, in het najaar prikkende met de oranjekleurige bessen, waar scharen bonte kraaien, koperwieken, kramsvogels, fazanten, ja zelfs musschen en spreeuwen op afkwamen, daar ziet men thans midden in den zomer, zwarte, levenlooze struiken staan, een vrij triesten aanblik opleverende. De scherpe punten hebben zich evenwel gehandhaafd, doch hoe ik zocht, nergens kon ik een opgespietst vogeltje, kikkertje of muisje ontdekken. Meer dan eens heb ik deze Klauwier iets zien uitbraken, wijd spert hij dan den snavel open, de eerste maal kon ik 't uitbraaksel niet vinden wegens het dichte struikgewas, doch de tweede maal vond ik zoo'n balletje, 't bevatte de restanten van een grooten, blauwen mestkever. Ook zag ik, dat het mannetje iets in den bek hield, dat hij vlug inslikte. Ik heb geen prismakijker, dus, jammer genoeg, kon ik niet zien, wat 't was, doch 't geleek wel iets op een kever. De Klauwieren doen wat vreemd aan temidden onzer inlandsche vogels, ofschoon niet in die mate als b.v. de wiewaal, wier verschijning bepaald exotisch is te noemen. Wanneer ze over een paar maanden weer naar hunne verre winterkwartieren vertrekken en ze het volgend voorjaar hier weer komen nestelen, dan zal ik hun terugkomst met blijdschap begroeten want 't zijn werkelijk hoogst interessante vogels.

D. WOLTMAN.

De blauwe Reiger in Nederland. — Ongeveer twintig jaar geleden gaven wij in de Levende Natuur een proeve van een telling van het aantal reigerparen in Nederland, verdeeld over de verschillende „kolonies”. Tusschen twee haakjes, waarom spreken wij eigenlijk van kolonies. Zou het niet beter zijn, ze „vestiging” te noemen. Misschien weet iemand een beter woord; ik zal hem of haar er dankbaar voor zijn. Wat zijn „heronry”, „rookerij”, „héronnière”, aardige woorden.

Maar ter zake. De heer G. A. Brouwer heeft onlangs de reigers opnieuw geteld en den uitslag van zijn buitengewoon degelijk onderzoek medegedeeld in het Tijdschrift Ardea met een uitvoerige kaart er bij. Wij weten nu, dat we tegenwoordig in ons land een reigerbevolking hebben van tusschen de zeventuizend en achtduizend paren en wel in:

Groningen: Uiteinde 19; Spijk 6 en 3; Oosteinde $\pm$ 8; Uithuizermeeden 15—20; Oosternieland 24; Tjamsweer 17; Wirdum 9; Slogteren $\pm$ 30; Lellens 7; Middelstum 17 en 45; Warffum 74; Winsum 1; Den Ham 51 à 53; Oldehove 176 en 1; Zoutkamp 43.

Friesland: Veenklooster 6; Metslawier 3; Hantum Uitburen 53 à 56; Wetzens 1; Ferwerd 16 of 17; Oenkerk $\pm$ 40; Oudkerk 1? Hallum 9; Cornjum 48; Jelsum 14; St. Jacobi Parochie 15 à 17; Marsum 85; Hempens ruim 90; Jellum 39; Rauwerd 4; IJsbrechtum 1; Praam eenige; Gaasterland 60 en 150; Heerenveen, Oranjewoud 302; Kortehemmen 10 à 30.

Drente: Paterswolde 17 à 19; Zuidlaren 2 of meer; Assen $\pm$ 15; Havelte enkele? Ruinerwold 10 en meerdere?

Overijssel: Kamperveen 3; Wanneperveen $\pm$ 60; Meppel, kleine kolonie?; Zwolle? Hasselt 1? De Haerst $\pm$ 40; Dedemsvaart $\pm$ 70; Balkbrug 1; Windesheim 150 à 160; Ambt Delden 26.

Gelderland: Kamper Nieuwstad $\pm$ 45; Nijkerk 1; Hoevelaken 30—50; Voorst 8 of 9; Angerlo $\pm$ 10; Ellecom 1 of 2?; Ubbergen?; Herwijnen 3; Loevestein 6.

Utrecht: Zeist $\pm$ 25; Bunnik $\pm$ 40; Linschoten 40 - (125).

Noord-Brabant: Vught $\pm$ 300; Zevenbergschen Hoek $\pm$ 20? Kruisland $\pm$ 12.

Noord-Holland: Texel 30—40; Callantsoog $\pm$ 350; Zwaagdijk $\pm$ 150; Stompvoren 42; Bergen ruim 260 en 17; Heiloo 21; Beemster $\pm$ 3, 37, $\pm$ 12, 87 en eenige; Purmer 3; Velsen $\pm$ 390; Bennebroek 68 à 70; Sloten 31; Watergraafsmeer 50—100; Ouderkerk 1; 's Graveland 1035.

Zuid-Holland: Lisse 10; Noordwijkerhout 1; Oegstgeest 1 en 1—3; Wassenaar minstens 100; Den Haag ± 80 ; Rijswijk 1 of 2; 's Gravensande 50; Maasland ± 35 ; Rotterdam ± 270 ; Heukelom 4 à 6; Oud Alblas 1?; Wieldrecht $\pm 10?$; Bolnes ± 120 ; Mijnsheerenland 12; Hoeksche Waard 201 à 202; Oostvoorne 25 à 27; Goedereede 26; Ooltgensplaat 109.

Zeeland: Haamstede 1; Noordwelle ± 35 ; Schud de beurs ± 3 ; Zierikzee 18; Krui-ningen 1; Kapelle?; Kloetinge?; Goes ± 12 ; Baarland en Oudelande een of twee kolonies?; Nieuwland ± 135 ; Veere 52 à 54; Grijpskerk 9; Meliskerke 1 en 17; Koudekerke 1; Biervliet 10; Sluis?; Axelsche Sassing ± 100 ; Lamswaarde ± 7 en ± 3 .

Limburg bleek evenals in 1908 geen broedende reigers te herbergen.
Het bovenstaande samenvattend komt Brouwer tot de volgende tabel:

Provincie	Oppervlakte in KM ²	Aantal nesten in 1925		Aantal nesten per 100 KM ²
		Telling (afgerond)	Schatting	
Groningen	2350	± 600	± 640	27.2
Friesland	3320	± 1000	± 1100	33.1
Drente	2650	± 60	± 80	3.0
Overijssel	3320	± 380	± 430	13. —
Gelderland	4940	± 160	± 200	4.0
Limburg	2200	0	0	0.
Utrecht	1390	± 150	± 200	14.4
Noord-Brabant . .	4860	± 340	± 375	7.7
Noord-Holland . .	2760	± 2700	± 2700	97.8
Zuid-Holland . . .	3010	± 1120	± 1200	39.8
Zeeland	1780	± 450	± 500	28.0
Nederland	32570	± 6960	± 7425	22.8—

Volgens deze schatting zouden er in 1925 in ons land circa **7425** bewoonde Reigernesten zijn geweest. Rekent men dat hieronder een aantal 2de broedsels en vervolgbroedsels zijn begrepen, aangezien de sterkte niet van alle kolonies in denzelfden tijd is opgenomen, zoo hebben deze **7425** nesten aan hoogstens **14850** adulte, twee- en éénjarige vogels toebehoord.

Vergeleken met wat er in het buitenland van de blauwe reigers bekend is, hebben wij een buitengewoon sterke reigerbevolking, of liever zijn die andere landen maar zeer poovertjes met reigers gezegend. Ziehier wat Brouwer daarover heeft gevonden:

Staat, Provincie, etc.	Oppervlakte in 1000 KM ²	Totaal aantal nesten	Aantal nesten per 100 KM ²
Nederland (1925) . .	32.6	7425	22.8
Pruisen (1907) . . .		4860	1.4
Sleeswijk-Holstein (1907)		468	2.5
Hannover (1907) . .		912	2.4
Brandenburg (1907) . .		616	1.5
Pommeren (1907) . . .		738	2.5
West-Pruisen (1907) . .		529	2.1
Oost-Pruisen (1907) . .		582	1.6
België (± 1924) . . .	29.5	± 300	± 1.0
Frankrijk (± 1925) . .	536.5	± 350	± 0.07
Denemarken (1911—1925)	39	± 1200	± 3.0
Norfolk (1924)	6.7	370 à 380	± 5.5

Met dat al is onze reigerbevolking in de laatste twintig jaren belangrijk geslonken. Brouwer somt een vijftigtal vestigingen op, die sinds 1909 verdwenen zijn. Deze achteruitgang komt voor een groot deel door de stelselmatige vervolging waaraan de reiger, een der ongeluksvogels van de Zwarte Lijst, nog altijd bloot staat. Ook zijn in de oorlogsjaren reigerbosschen gekapt en er werden toen ook reigereieren verhandeld zelfs à 16 cent per stuk! Demping en vervuiling van vischwatersen komt de reiger ook zeer ter schade. Bij al deze dingen vergeleken hebben de natuurlijke vijanden, de eierroovers roek, kraai, kauw niet zoo heel veel te beteekenen.

Er zijn tegenwoordig maar twee plaatsen in Nederland waar de reiger op den grond nestelt, tusschen riet. Dat zijn de Muien op Texel en het Zwanewater bij Callantsoog. In eendekooien en op andere rustige plaatsen nestelen ze in lage elzen en berken of ook wel in vruchtboomen. In gemengde bosschen geven ze de voorkeur aan de sparren, van het loofhout hebben ze het liefst abeelen en iepen. Brouwer heeft ook veel „haarballen” van reigers uitgeplozen en vond daarin zeer veel skeletdeelen van waterratten, ook van veldmuizen, spitsmuizen, kikvorschen en veel dekschilden van de geelgerande watertor, Dytiscus. Zijn bevindingen stemmen volkomen overeen met het Rapport: Reigers en Aalscholvers 1912.

Over de lotgevallen van afzonderlijke reigervestigingen vertelt Brouwer nog tal van interessante merkwaardigheden, maar daarvoor moet ik u verwijzen naar aflevering 3 van jaargang XIV van Ardea, Tijdschrift der Nederlandsche Ornithologische Vereeniging.

Wij hebben hier een perzik, die hevig smaakt naar meer. Wij zouden ook heel graag weten hoe het staat en gaat met onze Aalscholvers, Meeuwen, Sterntjes etc. De Kluten zijn al eens geteld en de Roeken ook. Wanneer ge zoo'n telling wilt verrichten, dan staat de Levende Natuur graag ter uwer beschikking voor het oproepen van correspondenten. Natuurlijk komt Ardea het allereerst in aanmerking. Maar dan moet ge ook doen wat Brouwer gedaan heeft: alle opgaven zooveel mogelijk controleeren. Er zijn een paar vraagteekentjes blijven staan in de opsomming hierboven. Misschien kunt ge helpen om een of meer daarvan te vervangen door een zekere opgave. Zoolang de bladeren nog niet aan de boomen zijn, valt de telling niet al te moeilijk. T.

GEVRAAGD:

Leerboek der Plantenkunde, door C. A. J. A. Oudemans en H. de Vries, 2e deel, 2e druk. Werken van Löns, zooals „Mummelman”, „Als de wulpen roepen”, enz. — Determineerwerken voor de Eieren van onze Vogels, liefst met talrijke gekleurde afbeeldingen (ook Fransche, Duitsche of Engelsche).

Aanbiedingen aan JAC. A. VAN LEEUWEN Jr., Dirk Hoogenraadstraat 100, Scheveningen.

De Levende Natuur, No. 9 (Januari) van Jaargang XXX 1925/'26.

Aanbiedingen aan Schoolmuseum, Hofstraat 13, Antwerpen.

Een Goerz' of Zeiss' lichtsterke prisma-kijker voor vogelstudie, plm. 8 X vergr., objectiefopening plm. 30 mm.

Aanbiedingen aan G. TICHELAAR, Kerkpoortstraat 13, Harlingen.

AANGEBODEN:

Jaargang 18, 19, 29, 30 (alle gebonden en in besten staat) voor f 3.— per jaargang Hans Schmidt, Op zoek naar 't geluk in Argentinië en Paraguay (ingenaaid, ongeschonden, voor f 2,50; Wilhelm Bölsche, Afstamming van den Mensch, gebonden f 1; A. B. Wigman) Vogellevens in Nederland (band geschonden) f 0,75; Jack London, Wittand, ingenaaid f 0,50;